

ORDNINGSREGELVERK

BEDRIFTSSTØTTEORDNING FOR NÆRINGSUTVIKLING I UTVIKLINGSLAND

Ansvarlig avdeling i UD: AVDELING FOR ØKONOMI OG UTVIKLING

Programområde: INTERNASJONAL BISTAND 03

Kapittelpost (er): 161.70 & 166.74¹

Ordningsregelverket inneholder bestemmelser som regulerer hovedelementene i tilskuddsordningen, og er utformet til intern bruk i Norad. Formålet er å sikre at tilskuddsordningen forvaltes i tråd med Stortingets bevilgning og med overordnede forvaltningsrettslige prinsipper.

1 Mål og målgruppe for tilskuddsordningen

Fattigdomsreduksjon er det overordnede målet for norsk bistand. Ordningens mål er å utløse flere bærekraftige, kommersielle investeringer som bidrar til jobbskaping i utviklingsland.

Ordnningen skal dessuten bidra til økt tilgang på fornybar energi i utviklingsland, og på den måten bidra til å skape nye arbeidsplasser og fattigdomsreduksjon.

Ordnningen skal bidra til å redusere kommersiell risiko og virke «katalytisk». Ordningen skal sees i sammenheng med andre virkemidler som opprettes for å styrke arbeidet med næringsutvikling, herunder strategiske partnerskap med næringslivet.

Ordnningens *målgruppe*² er potensielle arbeidstakere og mennesker som sikres tilgang til fornybar energi i utviklingsland.

Potensielle tilskuddsmottakere er bedrifter som dokumenterer evne til å skape nye arbeidsplasser i privat sektor gjennom å investere i bærekraftig næringsliv i utviklingsland. Videre kan det gis tilskudd til aktører (produsenter) som dokumenterer evne til å øke tilgangen til fornybar energi.

¹ Ordningen vil finansieres over to ulike kapittelposter. Støtte til prosjekter for fornybar energi tas over 166.74, mens støtte til øvrige prosjekter dekkes over 161.70.

² Merk at målgruppe er definert som den gruppen som ordningen søker å hjelpe, mens tilskuddsmottaker er kanalen som anvendes for å nå ut til endelig målgruppe.

2 Kriterier for måloppnåelse

Norad skal rapportere til Utenriksdepartementet på ordningens måloppnåelse slik at Utenriksdepartementet kan benytte rapporten i kapittelpostomtalen i Prop. 1S. Rapporteringen skal være i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger, og utviklingen skal beskrives med utgangspunkt i indikatorene listet nedenfor. Rapportering på resultater fra tiltak under ordningen skal samlet bidra til å sannsynliggjøre at norsk støtte har hatt effekt på samfunnsutviklingen, og til å begrunne evt. videre norsk innsats på området.

Følgende *indikatorer for måloppnåelse* skal benyttes for denne ordningen. Norad skal innhente rapportering fra prosjektene på følgende områder:

- Samlet investeringsbeløp som støtten har bidratt til å utløse.
- Antall nye arbeidsplasser i privat sektor i utviklingsland som støtten har resultert i, fordelt på kjønn.
- Netto økning i produksjonskapasitet av fornybar energi for prosjekter (målt i MW).

Tilskuddsmottakers rapporteringskrav skal framgå av kontrakten med Norad. Det er ikke et krav at alle tilskuddsmottakere skal rapportere på det enkelte tilskudds samfunns effekt beskrevet i ordningens overordnede mål. Tilskuddsmottaker skal så langt det er mulig dokumentere effekten tilskuddet har hatt for målgruppen, og sannsynliggjøre effekten på samfunnet.

De enkelte tiltakenes *relevans* for ordningens mål må alltid dokumenteres i beslutningsdokumentasjonen.

3 Tildelingskriterier

Tiltakets formål må være i samsvar med målsettingen for ordningen, jfr. kap. 1.

Tilskudd kan gis til enkelte deler av et prosjekt eller et «integrert tilskuddsprodukt». Med «integrert tilskuddsprodukt» menes tiltak som er basert på en forretningsplan for en langsiktig satsing der det på et innledende stadium gis et estimat for tilskuddsbehov for de ulike delene av tiltaket. Tilskudd til ulike deler utløses avhengig av at avtalte milepæler nås. Norad gir ikke finansiell støtte til selve investeringsprosjektet, men kan gi tilskudd til tiltak som bidrar til prosjektutvikling og reduserer risikoen ved investering.

Ordningen er konkurransebasert. Norad vil vurdere søkerne opp mot hverandre, og velge ut de beste søknadene i samarbeid med Innovasjon Norge eller andre relevante aktører der det er formålstjenlig. Følgende kriterier skal legges til grunn for Norads *vurdering og rangering av søknader*:

- Sannsynlighet for at tiltaket skaper arbeidsplasser i privat sektor og/eller økning av tilgang til fornybar energi
- Geografiske og sektorspesifikke prioriteringer i samsvar med gjeldende norsk politikk
- Prosjektet er forretningsmessig lønnsomt på lang sikt, men hele eller deler av prosjektet ville ikke blitt iverksatt uten tilskuddet (addisjonalitet/insentiveffekt)
- At tiltaket er «katalytisk», det vil si at støtten virker utløsende for kapital eller annen form for innsats fra private aktører
- At prosjektets forretningsplan dokumenterer søkers kompetanse og gjennomføringsevne i tråd med ordningens mål
- Kostnadseffektivitet for aktiviteter det søkes støtte til
- Søkers betydelige eierskap og deltakelse i gjennomføringen av prosjektet.

Tildelingskriteriene kan konkretiseres av tilskuddsforvalter i utlysningsteksten.

Støtte blir gitt innenfor de til enhver tid gjeldende politiske føringer, slik de fremgår av den årlige budsjettproposisjonen og Utenriksdepartementets tildelingsbrev til Norad. Det tas forbehold om tildeling.

Tverrgående hensyn³

Det er fire tverrgående hensyn i norsk utviklingspolitikk;

- Menneskerettigheter, særlig knyttet til medbestemmelse, ansvarlighet og ikke-diskriminering
- Kvinners rettigheter og likestilling
- Klima og miljø
- Anti-korrupsjon

Tilskuddsmottaker skal identifisere eventuelle vesentlige risikofaktorer som kan virke negativt på de tverrgående hensynene, analysere og håndtere disse gjennom hele tiltakssyklusen. Risikovurderingen skal tilpasses tiltakets vesentlighet, omfang og varighet. Tilskuddsforvalter har et selvstendig ansvar for å vurdere om tilskuddsmottakers risikovurdering og risikohåndtering gir tilstrekkelig sikkerhet for å unngå utilsiktede negative effekter.

Norad forventer at søker/tilskuddsmottaker opptrer i tråd med FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv.

Tilskudd under ordningen skal være i tråd med OECD/DAC-direktivenes kriterier for ODA-støtte.

³ Se V04 i Grant Management Manual (GMM)

Krav til søker/søknad

- Det gis kun støtte til etablerte bedrifter med demonstrerte resultater og kompetanse fra tidligere prosjekter. Definisjonen av «etablert» baseres på en helhetlig vurdering av konkurransefortrinn, kompetanse, kapitalbase, ledelse og evne til ekspansjon i krevende områder.
- For å kunne inngå en avtale om tilskudd fra Norad må bedriften som søker være en juridisk person. Søker skal informere om organisasjonsform i søknaden. Søkers samarbeidspartnere skal beskrives, og søker må oppgi full oversikt over partnernes eiere. Anskaffelsesregler skal følges der det er relevant.
- Tilskudd vil kun gis der det er mulig innenfor realistiske rammer å gjennomføre en forsvarlig bakgrunnssjekk («due diligence»)⁴ av søker i forkant av avtaleinngåelse. Søknader kan avslås uten realitetsbehandling dersom dette ikke er mulig, dersom søkers risikoprofil anses som for høy, eller dokumentasjonen fra søker, herunder de forretningsmessige forutsetningene, er utilstrekkelig.
- Bedriften skal dokumentere i søknad nødvendig gjennomføringsevne. Søker som ikke kan vise til revidert regnskap for minst 3 år må på annen måte dokumentere tilgang til tilstrekkelige finansielle ressurser.
- Søker skal ha omsetning siste år på minimum 10 mill. kroner for å bli vurdert. Hvis krav skal fravikes, må dette begrunnes særskilt i søknad og beslutningsdokument
- Tilskuddsmottaker skal dekke minimum 50 % av kostnadene ved aktivitetene det søkes støtte til. Hvis krav skal fravikes, må dette begrunnes særskilt i søknad og beslutningsdokument
- Søker skal ha en eierandel på minimum 25 % i investeringsprosjektet som skal gjennomføres i utviklingslandet. Hvis krav skal fravikes, må dette begrunnes særskilt i søknad og beslutningsdokument
- Tilskuddsmottaker skal ha etiske retningslinjer for virksomheten. Disse skal som et minimum oppfylle kravene i «Veileder for utarbeidelse av etiske retningslinjer for Norads tilskuddsmottakere» (se egen mal og veileder på Norads hjemmeside).
- Tilskuddsmottaker skal bekrefte at de har foretatt tilstrekkelige sikkerhetsvurderinger for egne medarbeidere som skal jobbe i risikoutsatte

⁴ Due diligence innebærer en bakgrunnssjekk av sentrale partnere i prosjektet for å sjekke om det er aktører som tidligere har vært involvert i kriminell aktivitet, terrorvirksomhet og finansiell svindel. Denne sjekken vil også undersøke eiernes deltakelse i andre selskaper for å sikre at det ikke foreligger interessekonflikter med det planlagte prosjektet.

områder, inklusive tiltak knyttet til opplæring, retningslinjer, forsikringer og utstyr.

- Tilskuddet må være i overensstemmelse med EØS-avtalens regler om statsstøtte, jf. lov om offentlig støtte⁵.

Norad kan spesifisere og konkretisere kriteriene og krav til søknaden i utlysningstekster for ordningen.

Det kan ikke gis støtte til prosjekter som produserer våpen eller annet militært materiell, rusmidler som alkoholholdige drikker og narkotiske stoffer, samt tobakk.

4 Informasjon til potensielle tilskuddsmottakere

Ordningen kunngjøres på regjeringen.no og norad.no hvor kriterier og frister for søknader annonseres.

5 Oppfølging og kontroll

Oppfølging og kontroll skal tilpasses det enkelte tiltakets risiko og vesentlighet. Grundige vurderinger av prosjekt og partner før avtaleinngåelse skal legge grunnlaget for hvilke oppfølgings- og kontrolltiltak som skal avtales. Oppfølging og kontroll skal skje i tråd med Grant Management Manual (GMM), med de presiseringer som gis i ordningsregelverket og i avtalemålene. Bruk av maler og skjemaer følger GMM der annet ikke er nevnt.

De til enhver tid oppdaterte malene finnes på UD Intra under Fagområder/Tilskuddsforvaltning.

Rutiner for ulike elementer i tilskuddsforvaltningen skal følges. Rutinene finnes på UD Intra under Fagområder/Tilskuddsforvaltning/Manuals and guidelines, og på Norad Intra.

Dersom Norad har foretatt en anskaffelse under tilskuddsordningen, skal anskaffelsen følges opp i tråd med inngått kontrakt med leverandør.

5.1 Forvaltningsregime

Tilskudd under denne ordningen skal normalt forvaltes som prosjekt- eller programstøtte (forvaltningsregime I) eller unntaksvis som støtte av begrenset omfang (forvaltningsregime III).

5.2 Vurdering og beslutning

Innledningsvis skal følgende vurderinger gjøres:

⁵ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-11-27-117>

- At tiltaket faller inn under det som kan støttes under ordningen, dvs. er målet for tiltaket relevant for ordningens mål og målgruppe(r) i tillegg til ordningens tildelingskriterier.
- Saksbehandlers habilitet, eller andre habilitetsforhold. (Gjøres skriftlig dersom det er behov, se s. 22-23 i GMM.)
- Om partner er en juridisk person og kan inngå en juridisk bindende avtale.
- Behovet for politisk tilslutning dersom klarering er nødvendig ut i fra hensyn til politisk sensitivitet.

Aktivitet A01 «Receive application and assess the need for more information» i GMM beskriver hva som skal gjøres ved mottak av søknader.

Kvalitetssikring/faglige råd

Kvalitetssikring i form av å innhente faglige råd utenfor enheten som forvalter tilskuddsmidlene er viktige risikodempende tiltak som kan bidra til å forbedre grunnlaget for beslutning og avtaleinngåelse, stadfeste behovet for kontroll i oppfølgingsfasen og øke muligheten for å oppnå resultater og kunne måle resultatene i ettertid. Norad vil samarbeide med Innovasjon Norge eller andre aktører der det er relevant. Innhentes faglige råd som ikke følges skal dette dokumenteres i beslutningsfasen, og begrunnelsen for avviket skal ta utgangspunkt i en risikovurdering. Dersom kvalitetssikring ikke innhentes i henhold til kravene, skal begrunnelsen for avviket dokumenteres i beslutningsdokumentasjonen og ta utgangspunkt i en risikovurdering.

Basert på en risikovurdering av det enkelte tiltak kan faglige råd A02, herunder kvalitetssikring av budsjett og resultatrammeverk innhentes fra relevante avdelinger i Norad før avtale inngås.

For tiltak fra og med 15 millioner kroner skal det vurderes å innhente faglige råd A02 herunder kvalitetssikring av budsjett og resultatrammeverk, fra relevante avdelinger i Norad eller eksternt.

For tiltak fra og med 50 millioner kroner skal det uten unntak innhentes faglige råd A02 fra relevante avdelinger eller eksterne råd A03 før avtale inngås under forvaltningsregime I (prosjekt-/programstøtte). Hvilken aktivitet som velges avhenger av tilskuddets risiko og vesentlighet.

Utarbeide beslutningsdokumentasjon

Maler for beslutningsdokumentasjon knyttet til relevant forvaltningsregime skal som hovedregel benyttes. Se aktiviteten A04 «Prepare decision documentation» i GMM.

De til enhver tid oppdaterte malene for beslutningsdokumentasjon finnes på UD Intra under Fagområder/Tilskuddsforvaltning/Assessment and decision.

De tverrgående hensyn som er nevnt under kapittel 3 ovenfor, skal alltid vurderes.

Avslag

Avslag på en søknad skal begrunnes og meddeles søker i et avslagsbrev. Se A05 «Formalise rejection» i Grant Management Manual.

Mal for avslagsbrev finnes på UD Intra under Fagområder/Tilskuddsforvaltning/Assessment and decision.

Beslutning om tildeling eller avslag på søknad om tilskudd over denne ordningen er et enkeltvedtak etter Forvaltningslovens § 2 som kan påklages til Utenriksdepartementet. Klager behandles i tråd med Forvaltningslovens kapittel VI. Klagen må fremsettes skriftlig for Norad innen tre uker fra det tidspunkt meddelelsen om vedtaket er mottatt. Dersom Norad opprettholder avslaget sendes klagen til UD for behandling. UDs avgjørelse er endelig, og departementet sender svar direkte til søker.

Krav til oppfølging

Oppfølging og kontroll av tiltak under ordningen skal fastsettes i tråd med det aktuelle forvaltningsregime, krav i dette ordningsregelverk, samt med utgangspunkt i en vesentlighets- og risikovurdering av det enkelte tiltak. For tilskudd til FN-organisasjoner skal den enkelte organisasjons regelverk legges til grunn for oppfølgings- og kontrolltiltak. Valg av oppfølgings- og kontrolltiltak begrunnes i beslutningsdokumentasjonen samt fastsettes i avtalene. Aktivitetene A08 –A17 i GMM beskriver forskjellige oppfølgingsaktiviteter.

Når midler stilles til rådighet gjennom en avtale, skal avtalepartneren sørge for at midlene brukes som avtalt. Norad praktiserer nulltoleranse for økonomiske misligheter som korrupsjon, bedrageri, tyveri, underslag, bruk av midler i strid med avtale og tilfeller der avtalepartner ikke kan/vil redegjøre for bruk av midler på en akseptabel måte. Nulltoleransen gjelder for alle personer, organisasjoner og regjeringer som forvalter midler som Norad har fått tildelt. Avtalepartner skal sørge for å forebygge og avdekke økonomiske misligheter.

For tiltak som går over mer enn to år og med avtalebeløp fra og med 15 millioner kroner under forvaltningsregime I skal det som hovedregel utføres minimum en gjennomgang av tiltaket i løpet av avtaleperioden. Dette kan være en midtveisgjennomgang eller en sluttgjennomgang, evt. begge deler, alt etter hva som anses som nødvendig i vurderingen av tiltakets oppfølging. Se aktivitet A 16 «Conduct review» i GMM. Innhold og omfang av gjennomgangene skal tilpasses tiltakets risiko og vesentlighet.

Dersom kravet om gjennomgang avvikes fra, skal begrunnelsen for avviket dokumenteres og ta utgangspunkt i en risikovurdering.

5.3 Avtaleinngåelse

UDs avtalemaler skal som hovedregel benyttes. Se aktivitet A06 «Prepare and sign grant agreements» i GMM.

De til enhver tid gjeldende avtalemalene finnes på UD Intra under Fagområder/Tilskuddsforvaltning/Agreement templates.

Juridisk kvalitetssikring utført av Juridisk seksjon i Norad (03-midler) er obligatorisk for alle avtaler over 50 millioner kroner, der avtalebeløpet overskrider 50 millioner kroner ved innvilgelse av tilleggsmidler, dersom andre maler benyttes enn de som til enhver tid er godkjent og ligger på UD Intra, eller dersom det vurderes å avvike fra faste deler av malen. Dersom en annen mal benyttes skal minimumskravene beskrevet på s. 122 i V06 i GMM innarbeides i avtalen.

Avvik fra juridiske råd skal dokumenteres i beslutningsfasen, og begrunnelsen for avviket skal ta utgangspunkt i en risikovurdering.

5.4 Oppfølging

Norad skal innhente rapportering fra mottaker for tiltak under ordningen som gjør det mulig å vurdere tiltakets effekt på målgruppen og rapportere på ordningens måloppnåelse i den årlige budsjettproposisjonen.

Aktivitetene A11-A17 i GMM beskriver aktiviteter som utføres i oppfølgingsfasen.

Som hovedregel skal utbetaling kun foretas etterskuddsvis, men det kan vurderes å forhåndsutbetale deler av tilskuddet der det foreligger særskilte grunner.

I GMM beskriver A61 «Amend agreement» hva som skal gjøres dersom det er behov for å endre avtalen. Dette omtales også i V06 på s. 125 i GMM.

Alle gjennomganger og evalueringer som er utført av tiltak under ordningen skal registreres på Evalueringsportalen.no.

5.5 Avslutning

Aktivitetene A18-A21 i GMM beskriver aktiviteter som skal utføres ved avslutning av avtaler.

5.6 Økonomiske misligheter og behandling av avtalebrudd

Begrunnet mistanke om økonomiske misligheter skal uten ugrunnet opphold rapporteres til Varslingsteamet i Norad og følges opp i tråd med Prop. 1 S (2015 – 2016), kapittel 2 og «Retningslinjer for Norads håndtering av mistanke om økonomiske misligheter», 25.01.2011.

Se for øvrig aktivitetene A63 «Handle breach of agreement» og A64 «Notify suspicion of irregularities» i GMM. Avtalebrudd omtales også i V06 i GMM på s 125.

6 Evaluering av tilskuddsordningen

For å få informasjon om tilskuddsordninger er effektive med hensyn til ressursbruk, organisering og fastsatte mål, skal ansvarlig enhet sørge for at det gjennomføres en evaluering av ordningen. Tidspunktet bestemmes av Utenriksdepartementet.

Gjennomførte evalueringer skal registreres i Evalueringsportalen (Evalueringsportalen.no).